

تأثیر محرک ریسک دعاوی حقوقی بر سلامت مالی

رحیم بنابی قدیم

استادیار گروه حسابداری، واحد هشتگرد، دانشگاه آزاد اسلامی، هشتگرد، ایران

Rahim.bonabi@yahoo.com

چکیده

زمینه و هدف: وضعیت و عملکرد شرکت‌های مورد توجه برای سرمایه‌گذاری در صورتی که عاری از اشتباه و تقلب و دارای سلامت مالی باشد، می‌تواند بازدهی مورد انتظار سرمایه‌گذاران را محقق نماید ولی وجود ریسک مربوط به دعاوی حقوقی در گزارشگری مالی نیز می‌تواند توانایی و استعداد بالقوه شرکت‌ها برای کسب بازدهی و پایداری عملکرد مورد انتظار را تحت تأثیر قرارداده و سبب تضعیف آن شود. بنابراین هدف پژوهش حاضر بررسی تأثیر محرک ریسک دعاوی حقوقی بر سلامت مالی شرکت‌های بورس اوراق بهادار تهران (بر اساس شاخص‌های سلامت مالی CAMEL) است.

روش تحقیق: پژوهش حاضر جزو پژوهش‌های کاربردی و با استفاده از رویکرد پس رویدادی است.

یافته‌ها: در این پژوهش، ۹۹ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران بین سالهای ۱۳۹۳-۱۴۰۰، که به روش حذف سیستماتیک انتخاب شد، مورد بررسی قرار گرفته است.

نتیجه: نتایج پژوهش نشان داد محرک‌های ریسک دعاوی حقوقی، تعدیلات سنواتی ناشی از اصلاح اشتباه‌های با اهمیت، دستکاری سود از طریق جریان‌های نقد عملیاتی، دستکاری تولید و دستکاری مخارج اختیاری، سبب کاهش سلامت مالی شرکت‌های مورد مطالعه شده است. به عبارتی وجود نشانه‌های ریسک دعاوی حقوقی به عنوان عامل فزاینده مشکلات نمایندگی، بیانگر کیفیت پایین سرمایه، دارایی، مدیریت، سودآوری و انعطاف‌پذیری مالی شرکت‌ها می‌شود.

واژگان کلیدی: سلامت مالی، ریسک دعاوی حقوقی، دستکاری سود، هزینه‌های نمایندگی

مقدمه

یکی از دلایل توجیه‌کننده تقاضا برای حسابرسی، تضاد منافع و پیامدهای اقتصادی با اهمیت گزارشگری مالی است و بر این اساس حسابرسان در مقابل زیان سهامداران در دعاوی حقوقی مسئول به پاسخگویی هستند (Francis, 2004). از جمله عوامل ریسک دعاوی حقوقی حسابرسان عوامل مرتبط با ویژگیهای حسابرسان، ویژگیهای صاحبکار و عوامل مرتبط با انتظارات شاکیان از خسارتهای احتمالی، هستند که می‌توان به تعدیلات سنواتی ناشی از اصلاح اشتباهات با اهمیت و نیز تحریف گزارشگری مالی اشاره کرد که کیفیت گزارشگری مالی و در نتیجه سلامت مالی را تضعیف می‌کنند. در این میان ارزیابی پیامدهای ناگوار ریسک دعاوی حقوقی حسابرسان به یکی از دغدغه‌های جامعه حسابرسی تبدیل شده است؛ حسابرسان تلاش می‌کنند به طور مداوم ریسک دعاوی حقوقی را ارزیابی کرده و تدابیر لازم برای در امان ماندن از آسیب‌های آن اتخاذ نمایند. بطوری که بر اساس برخی شواهد، حسابرسان در شرایط با ریسک بالا، مانند تحریف و مدیریت سود و یا انجام تعدیلات سنواتی، با رعایت احتیاط کامل، بیشتر به دنبال ارائه اظهارنظر تعدیل شده می‌باشند تا بدین طریق از طرح دعاوی حقوقی علیه خود جلوگیری کنند (Chen, Lam, & Smieliauskas, 2016). یعنی حسابرسان می‌توانند ریسک دعاوی حقوقی را با انتشار گزارش‌های تعدیل شده حسابرسی کاهش و مدیریت کنند (Kaplan & Williams, 2013). زیرا انگیزه مدیران برای حداقل کردن اختلاف سلیقه در اجرای روش‌های حسابداری، به خدمت گرفتن حسابرسانی است که با دیدگاه‌های مدیریت هم‌راستا باشند بنابراین قبول این رویه و همکاری بیشتر با مدیریت صاحبکار، می‌تواند ریسک بالای دعاوی حقوقی را به همراه داشته باشد که واکنش بهنگام حرفه برای حفظ اعتبار حرفه را مطلب (Chen, Francis & Hou, 2019). زیرا بی‌توجهی به ریسک دعاوی حقوقی و مدیریت آن سبب پیامدهای اقتصادی نامطلوب و تغییر رفتار سرمایه‌گذاران در تخصیص بهینه منابع و در نتیجه کاهش ارزش سهام شرکت خواهد شد، به سبب اثرات اجتماعی و اعمال مقررات قانون‌گذاران جهت حفظ اعتبار و کیفیت گزارشگری مالی اعتماد جامعه نسبت به حرفه و گزارشگری مالی تضعیف می‌شود، سبب به خطر افتادن موقعیت شغلی مدیریت سبب تضعیف کیفیت عملکرد بلندمدت مدیریت می‌شود و در نهایت با خدشه‌دار شدن استقلال حرفه حسابرسی، تضعیف اعتبار حرفه و کیفیت گزارشگری را به دنبال خواهد داشت (Choi, Chung, Sonu, & Zang, 2019). این در حالی است که بر اساس قوانین و مصوبات جدید در ایران (قانون ارتقای سلامت اداری و مبارزه با فساد و قانون مبارزه با پولشویی، و الزام‌های سازمان بورس اوراق بهادار در این باره) مسئولیت اجتماعی حسابرسان در مقایسه با قبل بیشتر شده است (امیری و فخاری، ۱۳۹۹). بر اساس ریسک دعاوی حقوقی در رویکرد فرصت‌طلبانه، مدیر به دنبال استفاده از توزیع نابرابر اطلاعات برای تحقق خواسته‌ها و منافع شخصی خود است (گارساوسما و همکاران، ۲۰۱۸) که کیفیت گزارشگری و سلامت مالی را تضعیف می‌کند (Chen, Peng, Xue, Yang & Ye, 2015).

۱- مروری بر مبانی نظری پژوهش

ریسک طرح دعاوی حقوقی در کنار تحمیل هزینه‌های دادرسی، بطور غیرمستقیم بر شهرت و اعتبار حرفه و اعتماد جامعه به گزارشگری مالی، هزینه‌های غیرمستقیمی را وارد می‌کند (Choi, Kim, Liu & Simunic, 2008). بطوریکه وقتی حسابرسان در معرض ریسک دعاوی حقوقی قرار می‌گیرند ممکن است با گزارش شفاف‌تر نتایج خود تلاش کنند حسابرسی با کیفیت بالا انجام دهند (Laux & Newman, 2010). با این حال برخی پژوهش‌ها حاکی از این هستند که افزایش حراست از مسئولیت حسابرسان و کاهش ریسک دعاوی حقوقی سبب کاهش تلاش حسابرسان و کاهش کیفیت حسابرسی و کیفیت گزارشگری مالی می‌شود (Muzatko, Johnstone, Mayhew & Rittenberg, 2004). عوامل بالقوه مؤثر بر ریسک دعاوی حقوقی حسابرسان شامل ویژگیهای حسابرسان، ویژگیهای صاحبکار و عوامل مرتبط با انتظارات شاکیان از میزان خسارتهای احتمالی هستند. عوامل مرتبط با ویژگیهای صاحبکار شامل کیفیت اطلاعات مالی، مدیریت سود، ساختار داراییها، پیچیدگی عملیات، ساختار مالی،

وضعیت مالی و وضعیت کنترل‌های داخلی صاحبکار هستند. عوامل مرتبط با ویژگیهای حسابرسان شامل کیفیت عملیات رسیدگی توسط حسابرسان، توانایی فنی، توانایی در اجرای روشهای رسیدگی و کشف اشتباهات در گزارشهای مالی، توانایی در اعمال مقاومت در برابر خواسته‌های فرصت‌طلبانه صاحبکار، تجربه حسابرسان، نوع اظهارنظر حسابرسان، تعدیلات حسابرسان سنواتی، حسابرسان نخستین، چرخش و استقلال حسابرسان است (Geiger, Raghunandan & Riccardi, 2014). یکی از موضوعات مرتبط با ریسک دعاوی حقوقی حسابرسان و از عوامل مربوط به ویژگیهای مدیریت، مربوط به اختلال در کیفیت اطلاعات و سلامت مالی است. در نظریه نمایندگی، چالشهای زیادی در مورد گزارش سود وجود دارد و دلایل گوناگونی می‌تواند مدیران را ترغیب به تحریف سود نمایند (Tsipouridou & Spathis, 2014) و وضعیت مالی شرکت‌ها می‌تواند با تحت تاثیر قرار داد میزان دستکاری‌ها اطلاعات مالی بر ریسک دعاوی حقوقی تأثیر بگذارد بطوری که کاهش کیفیت گزارشگری مالی و افزایش استفاده شرکتها از اقلام تعهدی برای تحریف سود باعث افزایش ریسک دعاوی حقوقی می‌شود (Utomo, Machmuddah & Pamungkas, 2019). زیرا با فرض فرصت‌طلبی مدیریت، اقلام تعهدی ابزاری برای دستکاری سود گزارش شده و نشانه سلامت مالی کمتر است چرا که مدیران اقلام تعهدی را به نفع خود دستکاری می‌کنند و اقلام تعهدی با حسابهای پریسک مرتبط است. محافظه‌کاری رویکردی است که بوسیله آن، می‌توان به سطح مطلوب ریسک دعاوی حقوقی برای صاحبکاران با اقلام تعهدی بالا دست یافت (Tsipouridou & Spathis, 2014). بطوریکه حسابرسان برای صاحبکاران دارای ریسک بالای دعاوی حقوقی، اقلام تعهدی بیشتر و مدیریت سود بالاتر (Kaplan & Williams, 2013)، اظهارنظر ابهام در تداوم فعالیت بیشتری ارائه می‌کنند که نشانه سلامت مالی کمتری است. همچنین حسابرسان صاحبکارانی که بیشتر در معرض ریسک دعاوی حقوقی بالایی هستند، گزارش حسابرسان تعدیل شده بیشتری را ارائه می‌کنند تا با علامت‌دهی ریسک سلامت مالی شرکت بدین طریق ریسک دعاوی حقوقی را کاهش دهند (Firth, Mo & Wong, 2012). از نگاه رفتار فرصت‌طلبانه، مدیران با سوء استفاده از تجدید ارائه و تعدیلات سنواتی به دستکاری سود اقدام می‌کنند. به خصوص الف) مدیران شرکت‌هایی که دارای مشکل سودآوری ضعیف و نقدینگی کمتر هستند تا با انجام اقدامات متقلبانه و مرتکب شدن اشتباهات عمدی، نتایج مالی را بهبود بخشند. ب) مدیران شرکت‌هایی که با انجام تقلب و اشتباهات عمدی، تمایل دارند انتظارات و پیش‌بینی‌های بازار را به دروغ محقق سازند و ج)، مدیران شرکت‌هایی که قراردادهای پاداش آنها وابسته به ارزش سهام و عملکرد شرکت است (Palmrose, Richardson & Scholz, 2004). بطور کلی وجود تعدیلات سنواتی بیانگر نادرست بودن و تحریفی بودن صورت‌های مالی گذشته و سلامت مالی کمتر شرکت‌ها است که اعتبار و کیفیت گزارشگری مالی را تضعیف می‌کند (Kryzanowski & Zhang, 2013). به دلیل اینکه در این شرکت‌ها میزان اقلام تعهدی بیشتر و کیفیت سود کمتر خواهد بود، ریسک دعاوی حقوقی نیز بیشتر خواهد بود زیرا اعتماد جامعه نسبت به صورتهای مالی کم رنگ می‌شود بازار سرمایه با ابهام بیشتری نسبت به عملکرد مالی شرکت مواجه خواهد بود (Herly, Bartholdy & Thinggaard, 2012) و در این شرایط، احتمال صدور اظهارنظر تعدیل شده حسابرسان بیشتر می‌شود (Tommasetti & Neusa, 2018). با این حال حسابرسان برای کاهش ریسک دعاوی حقوقی شاید تمایل کمتری برای گزارش حسابرسان تجدیدنظر شده داشته باشند زیرا کیفیت پایین حسابرسان را به دنبال دارد (Geiger, Raghunandan & Riccardi, 2014). از نگاهی دیگر با افزایش دامنه تعدیلات سنواتی، شاید میزان تلاش حسابرسان نیز افزایش یابد که گزارش تعدیل به معنای رخداد تحریف یا اشتباه با اهمیت، کشف آن از طرف حسابرسان و درخواست از صاحبکار برای اصلاح آن است (Lennox, Wang & Wu, 2016). در این میان اگر اصلاحات پیشنهادی از طرف مدیریت اعمال نشود و حسابرسان با توجیه مدیریت قانع شود و از تعدیل گزارش حسابرسان اجتناب کند، ریسک دعاوی حقوقی بیشتر خواهد شد و سلامت مالی به دلیل عدم اصلاح اشتباه یا تحریف‌ها افزایش خواهد یافت، ولی اگر حسابرسان توجیه مدیریت را نپذیرد و مدیریت از اصلاح اشتباه یا تحریف امتناع کند، حسابرسان می‌تواند برای مدیریت و کاهش ریسک دعاوی حقوقی، گزارش تعدیل شده را ارائه دهد که نشان دهنده سلامت مالی پایین شرکت خواهد بود (Xiao, Geng & Yuan, 2020).

۲- پیشینه پژوهش

کریستینسن، شماردبک و سیدل (۲۰۲۲) نشان دادند حسابربان هنگام مواجهه با ريسک دعاوی حقوقی و ريسک شهرت خود، اقدام به گزارش کم اهمیت تحريفهای دوره‌های قبل می‌کنند به خصوص هنگامی که تشخیص دامنه تحريفها منوط به اعمال قضاوت بالای حسابربان باشد (Christensen, Schmardebeck & Seidel, 2022).

ژانگ و همکاران (۲۰۲۲) نشان دادند حسابربان در مواجهه با ريسک دعاوی حقوقی و صاحبکاران با ريسک بالا، تلاش‌های خود را افزایش می‌دهند و این واکنش برای شرکت‌های با سلامت مالی کمتر و اقلام تعهدی بالاتر، مشهودتر است (Zhang, Cao, Li, Zhao & Li, 2022).

چای، فرانکو و سو (۲۰۲۱) نشان دادند افزایش ريسک دعاوی حقوقی حسابربان سبب کاهش هزینه بدهی، افزایش کیفیت حسابرسی، بهبود کیفیت گزارشگری مالی، کاهش سطح اقلام تعهدی، افزایش اظهارنظر تداوم فعالیت، کاهش تجدید ارائه صورت‌های مالی و بهبود کیفیت اقلام تعهدی در پیش‌بینی جریان‌های نقد آتی می‌شود (Chy, De Franco & Su, 2021).

لای و گول (۲۰۲۱) نشان دادند حسابربانی که با ارائه اظهارنظر مقبول برای صاحبکاران دارای تحريف در گزارش‌ها با ريسک شکست روش‌های حسابرسی مواجه هستند، تغییرات منفی بیشتری در هزینه حسابرسی متحمل می‌شوند (Lai & Gul, 2021).

جیوردانی، دسوزا نتو و داکانها (۲۰۲۰) دریافتند حسابربان در مواجهه با ريسک دعاوی حقوقی حسابرسی، مستلزم اختصاص زمان و تلاش حسابرسی بیشتری بوده و این امر سبب افزایش حق‌الزحمه عادی حسابرسی می‌شود. همچنین این موضوع به واسطه الزام به بکارگیری مهارت تخصصی بالاتر توسط حسابربان سبب افزایش حق‌الزحمه غیرعادی حسابرسی می‌شود (Giordani, Souza Neto & Cunha, 2020).

سولکاج (۲۰۲۰) نشان داد رابطه مثبتی بین ريسک دعاوی حقوقی حسابربان و افشای موضوعات کلیدی حسابرسی در گزارش حسابرس وجود دارد. همچنین زمانی که کیفیت گزارشگری مالی کاهش می‌یابد، تعداد افشای موضوعات کلیدی حسابرسی در گزارش حسابرس با افزایش همراه است (Sulcaj, 2020).

ژیائو، جنگ و یوان (۲۰۲۰) دریافتند افزایش وقوع تعدیلات حسابرسی سنواتی با افزایش تلاش حسابربان همراه است. از طرفی، تلاش حسابربان تأثیری بر اظهارنظر تعدیل شده حسابرسی ندارد، ولی با لحاظ کردن تعدیلات حسابرسی سنواتی، افزایش تلاش حسابربان با افزایش ارائه اظهارنظر تعدیل شده حسابرسی همراه است. همچنین، تلاش بیشتر حسابربان سبب کاهش مدیریت سود مبتنی بر اقلام تعهدی هم در حالت کلی و هم در حالت وجود تعدیلات سنواتی شده است (Xiao, Geng & Yuan, 2020).

آتومو، ماچومادا و پامونکاس (۲۰۱۹) دریافتند رابطه مثبتی بین ريسک دعاوی حقوقی و مدیریت سود وجود دارد؛ همچنین کیفیت حسابرسی و تخصص حسابرس در صنعت تأثیر منفی بر رابطه بین ريسک دعاوی حقوقی و مدیریت سود داشته است (Utomo, Machmuddah & Pamungkas, 2019).

آگوس و قوزالی (۲۰۱۹) دریافتند بین ريسک دعاوی حقوقی حسابربان و کیفیت حسابرسی رابطه منفی وجود دارد، اما بین اخلاق حرفه‌ای حسابرسی و کیفیت حسابرسی رابطه مثبتی وجود دارد (Agus & Ghazali, 2019).

وانگ و همکاران (۲۰۱۸) دریافتند در مواجهه با ريسک دعاوی حقوقی، مؤسسات حسابرسی از کیفیت حسابرسی بالاتر برخوردارند، تمایل بیشتری به ارائه اظهارنظر تعدیل شده حسابرسی داشته و حق‌الزحمه حسابرسی بالاتری دریافت می‌کنند (Wong, Firth & Lo, 2018).

چن و همکاران (۲۰۱۶) دریافتند حسابرسان در دوره بحران مالی تمایل کمتری به صدور اظهارنظر تعدیل نشده دارند و بیشتر اقدام به ارائه اظهارنظر تعدیل شده نموده‌اند؛ زیرا در دوره بحران مالی، احتمال شکایت علیه حسابرسان افزایش یافته و از این رو محافظه کاری حسابرسان افزایش یافته است (Chen, Lam & Smieliauskas, 2016).

امیری و فخاری (۱۴۰۰) دریافتند اثر دوسویه ای معکوس میان خرید اظهارنظر حسابرس و کیفیت گزارشگری مالی شرکت‌ها وجود دارد؛ این احتمال وجود دارد که حسابرس از جهت منافع شخصی، در انجام وظایف کوتاهی کرده و اهداف گزارشگری مالی صاحبکار را در رسیدن به منافع خود دنبال کند. همچنین، مدیران به منظور جلوگیری از پیامدهای نامطلوب اقتصادی گزارشگری مالی در بازار سرمایه، اقدام به فعالیت متقلبانه خرید اظهارنظر حسابرس می‌کنند تا کیفیت پایین صورت‌های مالی را پنهان کنند. **خواجوی و احمدی فارسانی (۱۳۹۹)** دریافتند احتمال کشف مدیریت سود توسط حسابرسان وقتی توسط صاحبکار به سمت حساب‌های پاک (فاقد اشتباه) منحرف می‌شوند، کمترین احتمال و وقتی به سمت سایر اشتباهات (عدم تأثیر بر مدیریت سود) منحرف می‌شوند، بیشترین احتمال و در سایر موارد بین این دو احتمال قرار دارد. همچنین شکایت بیشتر حسابرس، موجب افزایش احتمال کشف مدیریت سود خواهد شد.

۳- فرضیه‌های پژوهش

ریسک فرایند حسابرسی شامل ریسک تجاری صاحبکار، ریسک حسابرسی و ریسک تجاری حسابرس است (DeFond, Chee & Zaang, 2016). ریسک تجاری حسابرس نیز مربوط به ریسک دعاوی حقوقی ناشی از دعاوی حقوقی و ریسک شهرت حسابرس هستند. وقتی اشتباهات بالقوه در عملکرد مالی شرکت رخ دهد، حسابرسان به میزان بیشتری بر ریسک دعاوی حقوقی متمرکز می‌شوند (Chy, De Franco & Su, 2021).

شواهد تجربی بیانگر این است که حسابرسان برای مشتریان دارای ریسک دعاوی حقوقی بالاتر، با احتمال بیشتری اظهارنظر تعدیل شده با بیان ابهام در تداوم فعالیت ارائه می‌کنند که نشانه درجه پایین سلامت مالی شرکت‌های مورد رسیدگی است (Kaplan & Williams, 2013). تحریف سود و تعدیلات سنواتی از جمله عوامل ایجاد ریسک دعاوی حقوقی هستند (Zhang, Cao, Li, Zhao & Li, 2022).

زیرا وقوع مدیریت سود و اعمال تعدیلات سنواتی، کیفیت گزارشگری مالی و سلامت مالی شرکتها را تضعیف می‌کند. بطوریکه بر اساس مطالعات قبلی، شرکت‌های با تعدیلات ناشی از تغییر رویه‌ها یا اصلاح اشتباهات، مدیریت سود بالاتر و کیفیت سود پایین‌تر و سلامت مالی کمتری را گزارش می‌کنند (Herly, Bartholdy & Thinggaard, 2012). از این رو، جهت بررسی روابط میان دامنه ریسک دعاوی حقوقی (تعدیلات سنواتی و مدیریت سود به عنوان محرک‌های ریسک دعاوی حقوقی حسابرسان ناشی از اشتباه‌ها و تحریف‌ها در گزارشگری مالی صاحبکاران) بر سلامت مالی شرکت، فرضیه‌های پژوهش به شرح زیر تدوین شده‌اند:

- ۱) تعدیلات سنواتی ناشی از اشتباه‌ها در گزارشگری مالی شرکتها بر سلامت مالی تاثیر دارد.
- ۲) مدیریت سود ناشی از تحریف‌ها در گزارشگری مالی شرکتها بر سلامت مالی تاثیر دارد.

۴- روش‌شناسی و طرح پژوهش

این پژوهش از لحاظ هدف کاربردی و در زمره تحقیقات توصیفی حسابداری به شمار می‌رود. به علاوه با توجه به اینکه از اطلاعات تاریخی در آزمون فرضیه‌ها استفاده خواهد شد در گروه تحقیقات شبه آزمایشی طبقه بندی می‌گردد. همچنین، پژوهش حاضر به لحاظ معرفت‌شناسی از نوع تجربه گرا، سیستم استدلال آن استقرایی و به لحاظ نوع مطالعه میدانی- کتابخانه ای با استفاده از اطلاعات تاریخی به صورت پس رویدادی (یعنی استفاده از اطلاعات گذشته) می‌باشد.

۵- جامعه آماری، نمونه و دوره پژوهش

جامعه آماری این پژوهش شامل تمامی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می باشد که با تعدیل و با قید محدودیت های زیر جامعه آماری مشخص می گردد: نمونه انتخابی این تحقیق شرکت هایی می باشند که شرایط زیر را دارا باشند:- شرکت ها جزء شرکت های حاضر در بورس اوراق بهادار تهران باشند. شرکت ها باید قبل از سال ۱۳۹۳ در بورس اوراق بهادار تهران پذیرفته شده باشند. اطلاعات مورد نیاز از تاریخ ۱۳۹۳ لغایت ۱۴۰۰ موجود باشد. به منظور رعایت همسانی تاریخ گزارشگری و حذف اثرات فصلی، دوره مالی آنها منتهی به پایان سال شمسی باشد. شرکت ها جزء بانک ها و موسسات مالی (شرکت های سرمایه گذاری، واسطه گری مالی، هلدینگ و لیزینگ ها) نباشند. بر این اساس و پس از اعمال محدودیت های فوق تعداد ۹۹ شرکت در دوره زمانی ۱۳۹۳ تا ۱۴۰۰ شرایط فوق را دارا بودند. بنابراین، فرضیه های پژوهش در محدوده زمانی فوق و شرکت های انتخابی مورد آزمون قرار گرفت.

۶- مدل ها و متغیرهای پژوهش

برای آزمون فرضیه اول و دوم پژوهش به ترتیب از رابطه ۱ و ۲ به شرح زیر استفاده شده است که ضریب β_1 بیانگر تاثیر محرک ریسک دعاوی حقوقی بر سلامت مالی است.

$$\text{Financial Health}_{i,t} = \alpha + \beta^1 \text{ERR}_{i,t} + \beta^2 \text{AROT}_{i,t} + \beta^3 \text{ARNK}_{i,t} + \beta^4 \text{IOS}_{i,t} + \beta^5 \text{DIV}_{i,t} + \beta^6 \text{DIS}_{i,t} + \beta^7 \text{LTD}_{i,t} + \beta^8 \text{RCX}_{i,t} + \beta^9 \text{SIZE}_{i,t} + \epsilon_{i,t} \quad (\text{رابطه ۱})$$

$$\text{Financial Health}_{i,t} = \alpha + \beta^1 \text{MIS}_{i,t} + \beta^2 \text{AROT}_{i,t} + \beta^3 \text{ARNK}_{i,t} + \beta^4 \text{IOS}_{i,t} + \beta^5 \text{DIV}_{i,t} + \beta^6 \text{DIS}_{i,t} + \beta^7 \text{LTD}_{i,t} + \beta^8 \text{RCX}_{i,t} + \beta^9 \text{SIZE}_{i,t} + \epsilon_{i,t} \quad (\text{رابطه ۲})$$

۱-۶. متغیر وابسته: سلامت مالی (Financial Health)

شاخص های سلامت مالی ۵ ویژگی CAMEL که شامل کفایت سرمایه، کیفیت دارایی، کیفیت مدیریت، سودآوری و انعطاف مالی (جدول شماره ۱) است را مورد سنجش قرار خواهیم داد و بعد از رتبه بندی سال-شرکت های مورد مطالعه بر اساس ۵ شاخص مورد اشاره از بیشترین به کمترین و اختصاص کد ۱ برای چارک اول هر کدام، مجموع کد اختصاص یافته بری چارک اول هر متغیر بیانگر درجه سلامت مالی آن شرکت است (Shaddady & Moore, 2018; Betz, Oprică, Peltonen, & Sarlin, 2014):

جدول شماره ۱: شاخص های سلامت مالی

شاخص سلامت مالی	نحوه اندازه گیری
کفایت سرمایه	نسبت حقوق صاحبان سهام به کل دارایی ها
کیفیت دارایی	نسبت کل دارایی ها به حقوق صاحبان سهام
مدیریت کیفیت	نسبت سود عملیاتی بر هزینه های عملیاتی
سودآوری	نسبت سود قبل از مالیات بر کل دارایی ها
انعطاف پذیری مالی	نسبت سرمایه در گردش بر کل دارایی ها

۲-۶. متغیرهای مستقل: محرک ریسک دعاوی حقوقی

الف) تعدیلات سنواتی ناشی از اشتباه ها ($\text{ERR}_{i,t}$)؛ نسبت تعدیلات سنواتی به ارزش دفتری دارایی های شرکت طبق موارد مندرج در سود (زیان) انباشته. این اقلام ناشی از تغییر در رویه حسابداری و اصلاح اشتباه ها هستند که در تعدیل مانده سود (زیان) انباشته ابتدای دوره منظور می شوند (Geiger, Raghunandan & Utomo, Machmuddah & Pamungkas, 2019; Riccardi, 2014).

ب) تحریف در گزارشگری مالی (MISi,t)؛ شامل مدیریت سود ناشی از فعالیت‌های واقعی غیرعادی است که برای ارزیابی آن از مدل رویچادهوری (Roychowdhury, 2006) بهره گرفته شده است. از این‌رو، با توجه به مشاهده‌های شرکت-سال و داده‌های چرخشی پنج ساله، مدل‌های رگرسیون برازش و از انحراف معیار پسماندها طی دوره پنج ساله شاخص‌های مدیریت سود به شرح زیر استخراج شده‌اند (Geiger, Raghunandan & Riccardi, 2014؛ Utomo, Machmuddah & Pamungkas, 2019):

مدیریت سود ناشی از جریان نقد عملیاتی غیرعادی (Mis-OCF)؛ طبق پسماند مدل ۳ ارزیابی شده است:

$$OCFi,t = \alpha + \beta^1 SALESi,t + \beta^2 \Delta SALESi,t + \epsilon_{i,t} \quad (3)$$

مدیریت سود ناشی از تولید غیرعادی (Mis-PRO)؛ طبق پسماند مدل ۴ ارزیابی شده است:

$$PRODi,t = \alpha + \beta^1 SALESi,t + \beta^2 \Delta SALESi,t + \beta^3 \Delta SALESi,t-1 + \lambda_{i,t} \quad (4)$$

مدیریت سود ناشی از مخارج اختیاری غیرعادی (Mis-DIS)؛ طبق پسماند مدل ۵ ارزیابی شده است:

$$DISEXPi,t = \alpha + \beta^1 SALESi,t-1 + \theta_{i,t} \quad (5)$$

OCFi,t: جریانهای نقد عملیاتی؛ نسبت جریانهای نقد عملیاتی به داراییهای اول دوره، PRODi,t: بهای تولید؛ نسبت بهای تمام شده کالای ساخته شده طی دوره به داراییهای اول دوره، DISEXPi,t: مخارج اختیاری؛ جمع مخارج تحقیق، توسعه، عمومی، اداری و فروش به داراییهای اول دوره، SALESi,t: درآمد فروش دوره؛ نسبت درآمد فروش سال جاری به داراییهای اول دوره، SALESi,t-1: درآمد فروش دوره قبل؛ نسبت فروش سال قبل به داراییهای اول دوره، ΔSALESi,t: تغییر درآمد فروش؛ تفاوت درآمد سال جاری و قبل به داراییهای اول دوره، ΔSALESi,t-1: تغییر درآمد فروش دوره قبل؛ تفاوت درآمد یک و دو سال قبل به داراییهای اول دوره، REMi,t: پسماندهای مدل رگرسیون شاخص فعالیت‌های واقعی غیرعادی است و شاخص یکپارچه آن طبق رابطه ۶ استخراج شده است:

$$REMi,t = [(-1) * \epsilon_{i,t}] + [\lambda_{i,t}] + [(-1) * \theta_{i,t}] \quad (6)$$

εi,t: پسماندهای مدل جریان نقد عملیاتی به عنوان یکی از شاخص‌های زیر مجموعه مدیریت سود از طریق فعالیت‌های واقعی، λi,t: پسماندهای مدل تولید به عنوان یکی از شاخص‌های زیر مجموعه مدیریت سود از طریق فعالیت‌های واقعی، θi,t: پسماندهای مدل مخارج اختیاری به عنوان یکی از شاخص‌های زیر مجموعه مدیریت سود از طریق فعالیت‌های واقعی

۳-۶. متغیرهای کنترلی

AROTi,t: چرخش حسابرس؛ اگر حسابرس تغییر کرده باشد، کد یک و در غیر این صورت کد صفر در نظر گرفته شد.
ARNKi,t: رتبه کیفی حسابرس؛ اگر حسابرسی شرکت توسط سازمان حسابرسی یا مؤسسات رتبه الف جامعه حسابداران رسمی و حسابرسان طبقه اول معتمد سازمان بورس انجام شده باشد، کد یک و در غیر این صورت کد صفر منظور شد. IOSi,t: مالکیت نهادی؛ نسبت سهام در اختیار مالکین نهادی به کل سهام منتشر شده. DIVi,t: سود پرداختی؛ نسبت سود پرداختی به سود اعلام شده. DISi,t: کیفیت افشای اطلاعات؛ جمع امتیاز به موقع بودن و قابلیت اتکای اطلاعات طبق دستورالعمل اجرایی سازمان بورس در سامانه کدال. LTDi,t: بدهی‌های بلندمدت؛ نسبت بدهی‌های بلندمدت به ارزش دفتری داراییها. RCXi,t: پیچیدگی حسابها در گزارشگری؛ نسبت حسابهای دریافتنی به ارزش دفتری داراییها. SIZEi,t: اندازه؛ لگاریتم طبیعی ارزش بازار سهام.

۷- یافته‌های پژوهش

۷-۱. آمار توصیفی

جداول شماره (۲) و (۳) به ترتیب نشان دهنده شاخص های توصیف کننده متغیرهای کمی و کیفی پژوهش برای دوره آزمون می باشد. به طور متوسط در شرکت های مورد بررسی در نمونه پژوهش، بطور میانگین ۲۶درصد شرکت‌های مورد مطالعه دارای سلامت مالی، ۶۷ درصد دارای تغییر حسابرسی در سال مورد رسیدگی و ۳۱درصد دارای کیفیت حسابرسی بالا(حسابرسی توسط سازمان حسابرسی) هستند، میانگین دستکاری سود از طریق جریان‌های نقدی، ولید غیرعادی و مخارج اختیاری به ترتیب ۰/۰۶۷۲، ۰/۰۵۸۵ و ۰/۰۵۱۴ است که بیانگر فراوانی بیشتر دستکاری سود از طریق جریان‌های نقد عملیاتی است. میانگین تعدیلات سنواتی ناشی از اشتباه‌ها ۰/۰۱۳۷ و میانگین مالکیت نهادی به عنوان ابزار نظارتی معادل ۷۱ درصد است.

جدول ۲. آمار توصیفی متغیرهای کمی پژوهش

متغیر	میانگین	میانه	بیشترین	کمترین	انحراف معیار
تعدیلات سنواتی ناشی از اشتباه‌ها	0/0137	0/0086	0/3921	۰/۰۰۰۰	0/6371
دستکاری جریان نقد عملیاتی غیرعادی	۰/۰۶۷۲	۰/۰۶۱۰	۰/۲۹۳	۰/۰۰۸۳	۰/۳۸۲
دستکاری با تولید غیرعادی	۰/۰۵۸۵	۰/۰۵۲۱	۰/۲۷۱۴	۰/۰۰۴۲	۱/۵۲۶
دستکاری مخارج اختیاری غیرعادی	۰/۰۵۱۴	۰/۰۴۸۸	۰/۲۱۵۲	۰/۰۰۶۳	۲/۷۲۹
مالکیت نهادی	۰/۷۱۳۴	۰/۶۹۱۶	۹۱/۲۶۱	۰/۰۰۰	۰/۷۱۵۲
سود پرداختی	۰/۴۹۲۷	۰/۴۷۳۵	۱/۳۸۲	۰/۰۰۰	۰/۳۴۹۱
کیفیت افشا	۰/۷۰۵۱	۰/۶۸۲۴	۹۷/۲۸۱	۱/۲۷۶۶	۳/۵۲۵
بدهی‌های بلندمدت	۰/۰۶۸۴	۰/۰۵۲۷	۱/۲۶۱	۰/۰۰۰	۰/۷۰۶۵
پیچیدگی حسابها	۰/۲۵۲۷	۰/۲۲۶۱	۰/۸۱۶۴	۰/۰۰۳۰	۰/۲۶۴۷
اندازه	۱۴/۶۱	۱۴/۱۱	۱۸/۲۶	۳/۳۷۲	۰/۳۹۱

جدول ۳: نتایج بررسی فراوانی مشاهده‌های متغیرهای کیفی پژوهش

متغیر	کد یک		کد صفر		کل مشاهدات	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
سلامت مالی	۲۰۵	۰/۲۶	۵۸۷	۰/۷۴	۷۹۲	۱۰۰
چرخش حسابر	۵۳۰	۰/۶۷	۲۶۲	۰/۳۳	۷۹۲	۱۰۰
رتبه کیفی حسابر	۲۴۵	۰/۳۱	۵۴۷	۰/۶۹	۷۹۲	۱۰۰

۷-۲. آمار استنباطی: آزمون F لیمر و هاسمن

قبل از تخمین مدل‌ها، ابتدا باید با اجرای آزمون‌های F لیمر و هاسمن، الگوی مناسب تخمین هر مدل مشخص شود؛ نتایج این آزمون در جدول زیر (۴) مشاهده می شود. در مورد مدل پژوهش معنادار نبودن آزمون‌های چاو نشان می‌دهد که مدل‌های یاد شده با استفاده از تخمین الگو داده‌های ترکیبی با رویکرد تلفیقی برآورد شده‌اند.

جدول ۴. نتایج آزمون‌های F لیمر و هاسمن فرضیه های پژوهش

فرضیه	آماره	سطح معناداری	نتیجه آزمون	آماره	سطح معناداری	نتیجه آزمون
فرضیه (۱)	۴/۶۰۷	۰/۰۰۰	داده‌های ترکیبی	۲۳/۳۶۱	۰/۰۰۰	مدل اثرهای ثابت
فرضیه (۲)	۲/۳۶۴	۰/۰۰۰	داده‌های ترکیبی	۵۱/۶۷۲	۰/۰۰۲	مدل اثرهای ثابت

مقدار احتمال F در فرضیه‌های (۱)، (۲)، کمتر از ۵ درصد است بنابراین مدل دارای اثرات ثابت یا تصادفی می‌باشد که می‌بایست آزمون ها سمن انجام شود. طبق نتایج آزمون ها سمن مقدار احتمال فرضیه‌های (۱)، (۲)، کمتر از ۵ درصد است. بنابراین روش ارجح، استفاده از الگوی داده‌های تابلویی با اثرهای ثابت جهت مدل‌های پژوهش می‌باشد.

۷-۳. آزمون نرمال بودن جملات خطا

به منظور نرمال بودن جملات خطا از آماره جاک - برا استفاده شده است. با توجه به اینکه نتایج بدست آمده (جدول ۵)، فرضیه صفر مبنی بر نرمال بودن جملات خطا در تمامی فرضیه ها مورد قبول واقع شده است. بنابراین مانده‌های بدست آمده نرمال می‌باشند.

جدول شماره ۵. نتایج آزمون نرمالیتی

فرضیه	نوع آزمون	آماره تی	معناداری	نتیجه
فرضیه (۱)	جاک - برا	۶/۲۸۴	۰/۱۱۵۷	قبول فرضیه نرمال
فرضیه (۲)	جاک - برا	۳/۸۳۶	۰/۲۷۰۵	قبول فرضیه نرمال

۷-۴. آزمون عدم همبستگی و ناهمسانی واریانس

در این پژوهش برای بررسی وجود ناهمسانی واریانس از آزمون بروش - پاگان استفاده شده است. طبق این آزمون (جدول ۶) اگر آماره آزمون بدست آمده کمتر از ۵ درصد باشد فرض صفر مبنی بر همسانی واریانس رد می‌شود و مدل دارای ناهمسانی واریانس می‌باشد که طبق نتایج بدست آمده فرضیه‌های پژوهش فاقد ناهمسانی واریانس هستند. در پژوهش برای بررسی عدم خودهمبستگی در نتایج بدست آمده از آزمون بروش گادفری استفاده شده است که فرض صفر مبنی بر عدم خودهمبستگی می‌باشد و با توجه به آماره بدست آمده فرض صفر مبنی بر عدم خودهمبستگی رد نشده است.

جدول شماره ۶. نتایج آزمون های ناهمسانی واریانس و خودهمبستگی

آزمون ناهمسانی واریانس			آزمون خودهمبستگی		
فرضیه	آماره	سطح معناداری	نتیجه	آماره	سطح معناداری
فرضیه (۱)	۰/۱۶۷۲	۰/۵۰۷۰	همسانی واریانس	۶/۳۴۰۵	۰/۲۰۴۸
فرضیه (۲)	۰/۶۲۴۱	۰/۳۸۱۵	همسانی واریانس	۱/۸۳۷۲	۰/۳۴۲۹

۸- نتایج آزمون فرضیه های پژوهش

۸-۱. نتایج فرضیه اول

جدول (۷)، نتایج آزمون فرضیه اول پژوهش را نشان می‌دهد. ضریب تعیین برابر با ۰/۳۹۴ درصد می‌باشد که نشان می‌دهد متغیرهای مستقل و کنترلی موجود در مدل توانسته اند ۳۹ درصد از تغییرات متغیروابسته را توضیح دهند. همچنین آماره دوربین- واتسون نیز مابین ۱/۵ و ۲/۵ است و نشان از نبود خودهمبستگی مرتبه اول در مدل می‌باشد.

جدول ۷. نتایج آزمون فرضیه اول

متغیر وابسته: سلامت مالی (IH)						
Financial Health $i,t = \alpha + \beta^1ERR_{i,t} + \beta^2AROT_{i,t} + \beta^3ARNK_{i,t} + \beta^4IOS_{i,t} + \beta^5DIV_{i,t} + \beta^6DIS_{i,t} + \beta^7LTD_{i,t} + \beta^8RCX_{i,t} + \beta^9SIZE_{i,t} + \epsilon_{i,t}$						
متغیر	ضریب	آماره t	انحراف معیار	P-value	VIF	تعدیلات سنواتی
جزء ثابت	۱/۶۱۸	۰/۱۹۴	۸/۳۴۱	۰/۰۰۰	۱/۷۶	
ERR	-۰/۰۸۲۶	۰/۰۱۸۶	-۴/۴۴۰	۰/۰۱۳	۱/۷۲۹	

۱/۷۳۸	۰/۰۴۳	-۲/۳۲۰	۰/۰۴۱	-۰/۰۹۵	AROT	چرخش حسابرس
۱/۷۱۰	۰/۰۲۷	۳/۵۸۸	۰/۰۱۷	۰/۰۶۱	ARANK	کیفیت حسابرسی
۱/۷۰۵	۰/۰۱۳	۲/۵۲۲	۰/۰۰۶	۰/۰۱۵	IOS	مالکیت نهادی
۱/۶۷۴	۰/۰۰۸	۲/۵۵۶	۰/۰۱۱۵	۰/۰۲۹۴	DIV	سود تقسیمی
۱/۶۸۲	۰/۱۲۶	۱/۲۹۱	۰/۰۵۵	۰/۰۷۱	DIS	کیفیت افشا
۱/۶۵۳	۰/۰۱۴	۲/۳۴۳	۰/۰۱۷۲	۰/۰۴۰۳	LTD	بدهی بلندمدت
۱/۶۵۷	۰/۰۶۸	۱/۳۶۸	۰/۰۱۹	۰/۰۲۶	RCX	پیچیدگی حسابها
۱/۶۵۱	۰/۰۵۵	۱/۷۶۱	۰/۰۵۹	۰/۰۱۴	SIZE	اندازه شرکت
۰/۴۱۶	ضریب تعیین (R2)			۳۳/۶۷۱	آماره F	
۰/۳۹۴	ضریب تعیین تعدیل شده (R2 a)			۰/۰۰۰	سطح معنی داری F (Prob.)	
۱/۷۳۸	آماره دوربین واتسون (D.W)					

نتایج آزمون فرضیه اول پژوهش نشان می‌دهد که متغیر تعدیلات سنواتی با ضریب $-۰/۰۸۲۶$ و سطح معنی‌داری $۰/۰۱۳$ دارای تاثیر منفی بر سلامت مالی است، متغیر چرخش حسابرسی با ضریب $-۰/۰۹۵$ دارای تاثیر منفی و متغیرهای کیفیت حسابرسی، مالکیت نهادی، سود تقسیمی و بدهی بلندمدت به ترتیب با ضرایب $۰/۰۶۱$ ، $۰/۰۱۵$ ، $۰/۰۲۹۴$ و $۰/۰۴۰۳$ دارای تاثیر مثبت بر سلامت مالی هستند ولی متغیرهای کیفیت افشا، پیچیدگی حسابها و اندازه شرکت تاثیری بر سلامت مالی ندارد.

۲-۸. نتایج فرضیه دوم

جدول (۸)، نتایج آزمون فرضیه دوم پژوهش را نشان می‌دهد. ضریب تعیین برابر با $۰/۳۵۲$ درصد می‌باشد که نشان می‌دهد متغیرهای مستقل و کنترلی موجود در مدل توانسته اند ۳۵ درصد از تغییرات متغیروابسته را توضیح دهند. همچنین آماره دوربین-واتسون نیز مابین $۱/۵$ و $۲/۵$ است و نشان از نبود خودهمبستگی مرتبه اول در مدل می‌باشد. نتایج آزمون فرضیه پژوهش نشان می‌دهد که متغیر دستکاری جریان نقد عملیاتی، دستکاری تولید و دستکاری مخارج اختیاری به ترتیب با ضرایب $-۰/۰۷۳۷$ ، $-۰/۰۳۵۸$ و $-۰/۰۳۳۷$ و با سطح معنی‌داری $۰/۰۰۳$ ، $۰/۰۱۶$ و $۰/۰۳۲$ دارای تاثیر منفی بر سلامت مالی هستند، متغیر چرخش حسابرسی با ضریب $-۰/۰۶۴$ دارای تاثیر منفی و متغیرهای کیفیت حسابرسی، مالکیت نهادی و سود تقسیمی به ترتیب با ضرایب $۰/۰۵۳$ ، $۰/۰۱۲$ و $۰/۰۲۰۸$ دارای تاثیر مثبت بر سلامت مالی هستند ولی متغیرهای بدهی بلندمدت، کیفیت افشا، پیچیدگی حسابها و اندازه شرکت، تاثیری بر سلامت مالی ندارد.

جدول ۸. نتایج آزمون فرضیه اول

متغیر وابسته: سلامت مالی (IH)						
Financial Health $i,t = \alpha + \beta^1 MISi,t + \beta^2 AROTi,t + \beta^3 ARNKi,t + \beta^4 IOSi,t + \beta^5 DIVi,t + \beta^6 DISi,t + \beta^7 LTDi,t + \beta^8 RCXi,t + \beta^9 SIZEi,t + \epsilon_{i,t}$						
VIF	P-value	انحراف معیار	آماره t	ضریب	متغیر	
۱/۷۶	۰/۰۰۰	۹/۴۴۸	۰/۲۰۵	۱/۹۳۷	جزء ثابت	
۱/۷۲۹	۰/۰۰۳	-۴/۰۰۷	۰/۰۱۲۸	-۰/۰۵۱۳	Mis-OCF	دستکاری جریان نقد عملیاتی
	۰/۰۱۶	-۴/۵۵۱	۰/۰۱۶۲	-۰/۰۷۳۷	Mis-PRO	دستکاری تولید
	۰/۰۳۲	-۲/۲۲۳	۰/۰۱۶۱	-۰/۰۳۵۸	Mis-DIS	دستکاری مخارج اختیاری
۱/۷۳۸	۰/۰۱۱	-۲/۲۸۵	۰/۰۲۸	-۰/۰۶۴	AROT	چرخش حسابرس
۱/۷۱۰	۰/۰۱۹	۳/۳۱۱	۰/۰۱۶	۰/۰۵۳	ARANK	کیفیت حسابرسی

آدرس دبیرخانه همایش: آذربایجان شرقی، مراغه، بلوار شهید درخششی، مجتمع اداری و آموزشی

دانشگاه آزاد اسلامی مراغه، ساختمان اداری اندیشه شهید سلیمانی، طبقه دوم

تلفن تماس: ۰۴۱۳۷۲۵۵۸۸۳ - ۰۴۱۳۷۲۵۵۸۰۶-۹ داخلی ۳۳۶ و ۳۳۳

۱/۷۰۵	۰/۰۲۵	۲/۴۱۰	۰/۰۰۵	۰/۰۱۲	IOS	مالکیت نهادی
۱/۶۷۴	۰/۰۱۳	۲/۱۷۲	۰/۰۰۹۶	۰/۰۲۰۸	DIV	سود تقسیمی
۱/۶۸۲	۰/۱۵۰	۰/۸۰۶	۰/۰۳۱	۰/۰۲۵	DIS	کیفیت افشا
۱/۶۵۳	۰/۰۳۵	۱/۶۷۰	۰/۰۱۶۴	۰/۰۲۷۶	LTD	بدهی بلندمدت
۱/۶۵۷	۰/۰۸۲	۱/۶۱۵	۰/۰۱۳	۰/۰۲۱	RCX	پیچیدگی حسابها
۱/۶۵۱	۰/۰۶۶	۱/۸۰۸	۰/۰۴۷	۰/۰۸۵	SIZE	اندازه شرکت
۰/۳۶۴	ضریب تعیین (R2)			۴۶/۳۹۱		آماره F
۰/۳۵۲	ضریب تعیین تعدیل شده (R2 a)			۰/۰۰۰		سطح معنی داری F (Prob.)
۱/۸۲۵	آماره دوربین واتسون (D.W)					

نتیجه گیری

یکی از رایج ترین دلایلی که سبب ایجاد ریسک حقوقی می گردد، عدم ثبت معامله به شکل اصولی و صحیح، بدون پشتوانه قانونی می باشد. لذا افراد باید نسبت به انجام معاملات خود در بازار سرمایه، از اطلاعات کافی برخوردار باشند. در غیر این صورت ممکن است اشخاص با ضرر های هنگفتی مواجه شده و قانون نیز قادر به یاری آن ها نباشد. تمامی سرمایه گذاران و معامله گران فعال در بازار بورس همواره تمایل دارند که سود خود را بدون هیچ گونه مانع یا دردسری در مسیر، افزایش داده و به حداکثر برسانند. در واقع وجود ریسک دعاوی حقوقی و یا افزایش آن، آثار منفی بسیاری را برای یک سهم به دنبال داشته و اغلب سرمایه گذاران با مشاهده ریسک های حقوقی، نسبت به فروش سهم خود اقدام می نمایند. بدیهی است سهم هایی که دچار مشکل قانونی باشند، با کاهش ارزش شرکت همراه است. بنابراین ریسک دعاوی حقوقی می تواند سلامت مالی شرکت ها را که شرط لازمه برای پایداری عملکرد است، تحت تاثیر قرار دهد. هدف این پژوهش بررسی تاثیر محرک ریسک دعاوی حقوقی بر سلامت مالی شرکت های بورس تهران است. نتایج پژوهش نشان داد که تعدیلات سنواتی اصلاح اشتباه با اهمیت و تحریف گزارشگری از طریق دستکاری جریان های نقدی، دستکاری تولید و دستکاری مخارج اختیاری، سبب تضعیف سلامت مالی شرکت ها و کاهش آن می شود. به عبارتی وقوع تعدیلات سنواتی نشانه ریسک بالای گزارشگری مالی و عدم قابلیت اتکای ارقام مالی گزارش شده می باشد و نیز وجود دستکاری سود با رویکردهای مختلف سبب کاهش کیفیت اطلاعات و جهت گیری منفعت طلبانه مدیریت در قالب مشکلات نمایندگی می شود که می تواند ثروت سهامدار را کاهش و کارایی و کیفیت عملکرد مدیریت منابع را تضعیف کند. این نتیجه هم راستا با نتایج پژوهش های قبلی مانند، (Zhang, Cao, Li, (Herly, Bartholdy & Thinggaard, 2012)، (Xiao, Geng & Yuan, 2020)، (Sulcaj, 2020)، (Chy, De Franco & Su, 2021)، (Zhao & Li, 2022)، (Uto, 2022)، (Machmuddah & Pamungkas, 2019)، (Lennox, Wang & Wu, 2016)، (Kartika & Nahumury, 2014)، (Hojaji & Ahmadi Farsani, 1399) است. بر اساس نتایج بدست آمده به سرمایه گذاران پیشنهاد می شود برای افزایش کارایی سرمایه گذاری و بیشینه سازی ثروت خود، محرک های ریسک حقوقی را در الگوی تصمیم گیری خود به عنوان عامل کاهنده کیفیت عملکرد و کیفیت مدیریت منابع مد نظر قرار دهند و در تشکیل سبد سرمایه گذاری خود ریسک دعاوی حقوقی را به عنوان ریسک غیر سیستماتیک مد نظر قرار دهند و برای مدیریت این ریسک اقدام کنند. به تحلیلگران بازار سرمایه پیشنهاد می شود با شناسایی و ارائه نشانه های ریسک دعاوی حقوقی به بازار سرمایه، به تخصیص بهینه و هر چه بیشتر منابع محدود کمک کنند و به مدیران پیشنهاد می شود ضمن اجتناب از رفتارهای فرصت طلبانه در مدیریت اطلاعات، شفافیت گزارشگری را افزایش داده تا از این طریق اتخاذ تصمیمات کارای اطلاعاتی و علامت دهی به بازار بوسیله مدیریت سود و عملکرد شرکت، به جای تاثیر گذاری منفی بر سلامت مالی شرکت در قالب محرک ریسک دعاوی حقوقی، عامل اعتماد و جذب سرمایه بیشتر و تقویت

عملکرد پایدار شرکت باشند. از جمله محدودیت‌های این پژوهش عدم توان تفکیک رفتارها و تصمیمات فرصت طلبانه از رفتارها و تصمیمات کارای مدیریت و عدم تعدیل اقلام صورتهای مالی بوسیله تورم است.

منابع

- امیری، اسماعیل و حسین فخاری، (۱۴۰۰)، خرید اظهارنظر حسابرس و کیفیت گزارشگری مالی: با رویکرد الگوی معادلات همزمان، دانش حسابرسی، ۲۱ (۸۲)، ۵۸-۲۷.
- امیری، اسماعیل و حسین فخاری، (۱۳۹۹)، شاخص ترکیبی برای خرید اظهارنظر حسابرس مبتنی بر فن تحلیل ممیزی، بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، ۲۷ (۱)، ۳۱-۱.
- خواجوی، شکراله و فرشید احمدی فارسانی، (۱۳۹۹)، بررسی تأثیر مدیریت حسابرسی بر توانایی کشف مدیریت سود توسط حسابرسان، دانش حسابرسی، ۲۰ (۷۸)، ۳۰۴-۳۲۳.
- Agus, A & ,Ghozali, I., (۲۰۱۹). "Mediating Effect of Audit Quality in Relationship between Auditor Ethics and Litigation: An Empirical Study", *International Journal of Economics and Business Administration*, ۷(۲), -۹۱.
- Betz, F., & Oprică, S. & Peltonen, T. & Sarlin, P. (2014). Predicting distress in European banks. *Journal of Banking & Finance*, 45(4), 225-241.
- Boone, Jeff P., Khurana, Inder K & , Raman, K. K., (۲۰۱۱). "Litigation Risk and Abnormal Accruals", *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, ۳۰(۲), ۲۳۱-256.
- Chen, F., Francis, J.R & , Hou, Y., (۲۰۱۹). "Opinion Shopping through Same-Firm Audit Office Switches", Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=۲۸۹۹۸۸۸>.
- Chen, F., Lam, K., Smieliauskas, W & , Ye, M., (۲۰۱۶). "Auditor Conservatism & Banks Measurement Uncertainty during the Financial Crisis", *International Journal of Auditing*, ۲۰(۱), 52-65.
- Chen, F., Peng, S., Xue, Sh., Yang, Zh & , Ye, F., (۲۰۱۵), "Do Audit Clients Successfully Engage in Opinion Shopping? Partner-Level Evidence", *Journal of Accounting Research*, ۵۴(۱), 11-79.
- Choi, J.H., Chung, H., Sonu, H.C.H & , Zang, Y., (۲۰۱۹). "Opinion Shopping to Avoid a Going Concern Audit Opinion and Subsequent Audit Quality", *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, ۳۸(۲), ۱۲۳-۱۰۱.
- Choi, J.H., Kim, J.B., Liu, X & , Simunic, D. A., (۲۰۰۸). "Audit Pricing, Legal Liability Regimes, and Big ۴ Premiums: Theory and Cross-country Evidence", *Contemporary Accounting Research*, ۲۵(۱), 55-99.
- Chy, M., De Franco, G & , Su, B., (۲۰۲۱). "The Effect of Auditor Litigation Risk on Clients' Access to Bank Debt: Evidence from a Quasi-experiment", *Journal of Accounting and Economics*, ۷۱(۱), ۱۰۱-۳۵۴.
- Christensen, B.E., Schmardebeck, R & , Seidel, T.A., (۲۰۲۲). "Do Auditors' Incentives Affect Materiality Assessments of Prior-Period Misstatements?", *Accounting, Organizations and Society*, Forthcoming, In Press, ۱۰۱۳۳۲.
- DeFond, M. L., Chee, Y, L & , Zaang, Y., (۲۰۱۶). "Client Conservatism and Auditor-Client Contracting", *The Accounting Review*, ۹۰(۱), 69-98.
- Firth, M., Mo, P. L. L & , Wong, R. M. K., (۲۰۱۲). "Auditors' Organizational form, Legal Liability and Reporting Conservatism: Evidence from China", *Contemporary Accounting Research*, ۲۹(۱), 57-93.
- Francis, J., (۲۰۰۴). "What Do We Know about Audit Quality?", *British Accounting Review*, ۳۶(۴), 345-368.
- Garcia Osma, B., Gill-de-Albornoz, B., deLas Heras, E & , Rusanescu, S., (۲۰۱۸). "Opinion Shopping: Firm versus Partner-Level Evidence", Working Papers, Serie EC ۰۲-۲۰۱۶, Instituto Valenciano de Investigaciones Económicas, S.A. (Ivie).
- Geiger, M. A, Raghunandan, K & , Dasaratha, V. R., (۲۰۰۶). "Auditor Decision-Making in Different Litigation Environments: The Private Securities Litigation Reform Act, Audit Reports and Audit Firm Size", *Journal of Accounting and public Policy*, ۲۵(۳), 332-353.
- Geiger, M.A., Raghunandan, K & , Riccardi, W., (۲۰۱۴). "The Global Financial Crisis: U.S. Bankruptcies and Going-concern Audit Opinions", *Accounting Horizons*, ۲۸(۱), 59-75.
- Geiger, M.A & , Rama, D.V., (۲۰۰۶). "Audit Firm Size and Going-concern Reporting Accuracy", *Accounting Horizons*, ۲۰(۱), 1-17.
- Giordani, M. de S., de Souza Neto, J.M.A & , da Cunha, P.R., (۲۰۲۰). "The Influence of Auditors' Litigation Risk on Audit and Non-audit Fees", *Journal of Education and Research in Accounting*, ۱۴(۴), 427-442.

- Herly, M., Bartholdy, J & Thinggaard, F., (۲۰۱۲). "Earnings Quality in Restating Firms: Empirical Evidence", Master Thesis, Economics & Business Department, Aarhus University.
- Kaplan, S. E & Williams, D. D., (۲۰۱۳). "Do Going Concern Audit Reports Protect Auditors from Litigation? A Simultaneous Equations Approach", *The Accounting Review*, ۸۸(۱), ۲۳۲-۱۹۹.
- Kartika, T. P. D & Nahumury, J., (۲۰۱۴). "The Effect of Litigation Risks to Earnings Management Using Audit Quality as Moderating Variable", *Journal of Economics, Business, and Accountancy Ventura*, ۱۷(۲), 303-312.
- Kryzanowski, L & Zhang, Y., (۲۰۱۳), "Financial Restatements and Sarbanes Oxley: Impact on Canadian firm Governance and Management Turnover", *Journal of Corporate Finance*, ۲۱, 87-105.
- Lai, K-W & Gul, F.A., (۲۰۲۱). "Do Failed Auditors Receive Lower Audit Fees from Continuing Engagements?", *Review of Quantitative Finance and Accounting*, ۵۶(۳), 1159-1190.
- Laux, V & Newman, D. P., (۲۰۱۰). "Auditor Liability and Client Acceptance Decisions", *The Accounting Review*, ۸۵(۱), 261-285.
- Lennox, C., Wu, X & Zhang, T., (۲۰۱۶). "The Effect of Audit Adjustments on Earnings Quality: Evidence from China", *Journal of Accounting and Economics*, ۶۱(۳-۲), 545-562.
- Lennox, C., Wang, Z-T & Wu, X., (۲۰۱۸). "Earnings Management, Audit Adjustments, and the Financing of Corporate Acquisitions: Evidence from China", *Journal of Accounting and Economics*, ۶۵(۱), 21-40.
- Muzatko, S. R., Johnstone, K. M., Mayhew, B. W & Rittenberg, L. E., (۲۰۰۴). "An Empirical Investigation of IPO Underpricing and the Change to the LLP Organization of Audit Firms", *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, ۲۳(۱), 53-67.
- Palmrose, Z.V., Richardson, V.J & Scholz, (۲۰۰۴) "Determinants of Market Reactions to Restatement Announcements", *Journal of Accounting and Economics* 37(1), 57-89.
- Roychowdhury, S., (۲۰۰۶). "Earnings Management through Real Activities Manipulation", *Journal of Accounting and Economics*, ۴۲(۳), 335-370.
- Sulcaj, V., (۲۰۲۰), "Litigation Risk, Financial Reporting Quality, and Critical Audit Matters in the Audit Report: Early U.S. Evidence", Von Allmen School of Accountancy, Gatton College of Business & Economics, University of Kentucky, ۲۰۲۰ Conference on Auditing and Capital Markets Academic Presenters.
- Tommasetti, R., Neusa Maria Bastos F. (۲۰۱۸) "Relationship between Modified Audit Opinion, Earnings Management and Auditor Size: Evidence from Brazil", *Pensar Contábil, Rio de Janeiro*, ۲۰(۷۲), 50-57.
- Tsipouridou, M & Spathis, Ch., (۲۰۱۴). "Audit Opinion and Earnings Management: Evidence from Greece", *Accounting Forum*, ۳۸(۱), 38-54.
- Shaddady, A., Moore, T., (2018). Investigation of the effects of financial regulation and supervision on bank stability: The application of CAMELSDEA to quantile regressions, *Journal of International Financial Markets, Institutions & Money*, INTFIN 1058.
- Utomo, ST. D., Machmuddah, Z & Pamungkas, I.D., (۲۰۱۹). "The Effect of Litigation Risk and Audit Quality on Earnings Management: Evidence in Indonesia", *WSEAS Transactions on Business and Economics*, ۱۶, ۳۲۸-336.
- Wong, R.M. K., Firth, M. A & Lo, A. W. Y., (۲۰۱۸). "The Impact of Litigation Risk on the Association between Audit Quality and Auditor Size: Evidence from China", *Journal of International Financial Management & Accounting*, ۲۹(۳), 280-311.
- Xiao, T., Geng, C & Yuan, C., (۲۰۲۰). "How Audit Effort Affects Audit Quality: An Audit Process and Audit Output Perspective", *China Journal of Accounting Research*, ۱۲(۱), 109-127.
- Zhang, X., Cao, L., Li, W., Zhao, Q & Li, L., (۲۰۲۲). "Does Litigation Risk Increase Audit Effort?", *Asia-Pacific Journal of Accounting & Economics*, Published online. DOI: 10.1080/16081625.2022.2026232

The Effect of the Risk Driver of Legal Claims on Financial Health

Rahim Bonabi Gadim

Assistant Professor, Department of Accounting, Hashtroud Branch, Islamic Azad University, Hashtroud, Iran (Corresponding Author)
Rahim.bonabi@yahoo.com

Abstract

Background & Purpose: the condition and performance of the companies that are considered for investment, if they are free from mistakes and frauds and have financial health, they can achieve the returns expected by investors, but there is a risk related to legal claims in Financial reporting can also affect and weaken the ability and potential of companies to achieve efficiency and stability of the expected performance. Therefore, the aim of the current research is to investigate the effect of the risk of legal claims on the financial health of Tehran Stock Exchange companies (based on CAMEL financial health indicators).

Research method: The current research is one of the applied researches using post-event approach.

Findings: In this research, 99 companies admitted to the Tehran Stock Exchange between 1393-1400 which were selected by systematic elimination method have been investigated.

Result: The results of the research showed that the drivers of the risk of legal claims; Annual adjustments resulting from the correction of important mistakes, manipulation of profit through operating cash flows, manipulation of production and manipulation of discretionary expenses have caused the financial health of the studied companies to decrease. In other words, the presence of legal claims risk signs as an increasing factor of representation problems, indicates the low quality of capital, property, management, profitability and financial flexibility of companies.

Keywords: Financial Health, Legal Claims Risk, Profit Manipulation, Agency Fees